

FIIA 3/2015

COMMENT

Teemu Sinkkonen
Vanhempi tutkija
Ulkopoliittinen instituutti

Podemos-puolueen nousu Espanjassa > Euroopan uusi kauhukakara?

Podemos tarjoaa vakavasti otettavan vaihtoehdon muille vasemmistopuolueille ja raikastaa Espanjan tunkkaista poliittista ilmapiiriä, mutta sillä ei ole tarjota realistisia ratkaisuja ulko- ja Eurooppa-politiikkaan, minkä vuoksi sen on vaikea päihittää valtapuolue konservatiiveja.

Samaan aikaan kun Syriza aloittaa hallitustaivaltaan Kreikassa uusi vasemmistolainen puolue Podemos on voimakkaassa nousukiidossa Espanjassa. Tuoreet mielipidemittaukset osoittavat, että vain vuoden ikäinen puolue on jo noussut maan suurimmaksi vasemmistopuolueeksi ja lähestyy hallitsevaa konservatiivipuoluetta. Podemosin puolueohjelmassa mainitaan muun muassa, että se pyrkii kumoamaan Lissabonin sopimuksen, järjestämään kansanäänestyksen Espanjan Nato-jäsenyydestä, sekä neuvottelemaan Espanjan velka- taakan kokonaan uudelleen, kuten Kreikassakin. Tarkoittaako tämä sitä, että Eurooppa saa pian poliittiselle kartalleen uuden kauhukakaran?

Podemosin nousu saattaa näyttää äkilliseltä reaktiolta talouskriisiin, mutta puolueen juuret ovat syvällä espanjalaisessa kansalaisaktivismissa. 1980-luvun lopulta saakka Espanjan poliittinen järjestelmä on kehittynyt yhä enemmän kaksipuoluejärjestelmän suuntaan ja muiden kuin sosialisti- ja konservatiivipuolueiden merkitys on marginalisoitunut.

Käsi kädessä harvainvaltaistumisen kanssa kansalaisaktivismista, erityisesti laajoista rauhanomaisista mielenosoituksista, on tullut merkittävä ulkoparlamentaarinen vaikutuskeino. Aina 80-luvun asevelvol-

lisuusarmeijan vastustamisesta, vuosituhanen alun *Nunca Más*- ja *No a la guerra*-liikkeistä talouskriisin jälkeiseen *Indignados*-liikkeeseen asti katujen tyytymättömyys on kasvanut voimakkaammaksi – ja järjestäytyneemmäksi. Podemos on suora jatkumo *Indignados*-liikkeelle. Sen liikevoima perustuu samaan kritiikkiin poliittista ja taloudellista valtaeliittiä kohtaan. Se myös puolustaa samoja julkishallinnon osia kuin *Indignados* vuonna 2011 ja sen tapa muodostaa puoluepolitiikan ohjelma seuraa tismalleen protestiliikkeen tapaa nostaa teemoja alhaalta ylös maanlaajuisten paikallisneuvostojen kautta.

Podemosin nousu ei silti olisi mahdollinen ilman yleistä ”vanhan vasemmiston” kriisiä ja sosialistipuolue PSOE:n täydellistä epäonnistumista laajan kansalaisytytymättömyyden kanavoimisessa omaksi voimakseen. Aikaisempi José Luis Rodríguez Zapateron vuosien 2004–2011 hallitus sai syntipukin roolin talouskriisiin iskettyä ja puolue menetti viime vaaleissa yli neljä miljoonaa äänestäjää vuoden 2008 vaaleihin verrattuna.

Tämän jälkeen PSOE:n puoluejohto on vaihdettu kahdesti ilman merkittävää vaikutusta puolueen kannatukseen. Samaan aikaan vasemmistoliittouma IU on

pudonnut maan kolmanneksi suurimmasta puolueesta pienten paikallispuolueiden kanssa samaan liigaan. Vaikeassakaan taloustilanteessa perinteisillä työväenpuolueilla vahvoine ammattiliittositeineen ei näytä olevan tarjottavaa kasvavalle määrälle pätkätyöläisiä ja työttömiä.

Podemosin pääsy hallitukseen tarkoittaisi pientä vallankumousta Espanjalle, sillä puolue ajaa ensisijaisesti koko poliittisen järjestelmän uudistamista sekä suoran demokratian lisäämistä verkko-vaikuttamisen ja kansanäänestysten muodossa. Erityisesti isot poliittiset ja taloudelliset kysymykset, kuten Espanjan monarkian, Katalonian itsenäisyyden ja valtionvelan tilanne olisi ratkaistava kansan parissa. Podemos haluaa myös elvyttää pääministeri Mariano Rajoy'n tiukan säästöpolitiikan kuihduttamaa julkista sektoria. Erityisesti talouden ”strategisesti merkittävät sektorit”, kuten puhelinverkko, energia, ruoantuotanto, kuljetus, terveydenhuolto, lääketuotanto ja koulutus olisi palautettava valtion kontrolliin. Tämän sosialisatioidean rinnalla Podemos kuitenkin näkee, että avainmaan taloudelliseen elpymiseen on pienissä ja keskisuurissa yrityksissä.

Eurooppa-politiikan suhteen Podemos näyttää soveltavan samoja ideoita kuin kotimaan politiikassa.

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

(09) 432 7000

Fax

(09) 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on riippumaton tutkimuslaitos, joka tuottaa korkeatasoista tutkimusta poliittisen päätöksenteon ja avoimen keskustelun tukemiseksi niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Korkean laadun varmistamiseksi ainakin kaksi asiantuntijaa lukee ja kommentoi kaikkien instituutin julkaisujen käsikirjoituksia. Julkaisut käyvät lisäksi läpi ammattimaisen kielitarkastuksen ja editointiprosessin. Julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

Puolueohjelmassa ideoidaan EU-instituutioiden reformia muun muassa parlamentaarisen kontrollin lisäämisen sekä korruption, verotusten ja pääomapaon vastaisen taistelun ja Euroopan laajuisten sosiaalipalvelujen sekä vapaan liikkuvuuden sujuvoittamisen suhteen. Näistä jälkimmäiset ovat erityisen tärkeitä Espanjan yli miljoonalle talouskriisin aikana muihin EU-maihin siirtyneelle kansalaiselle.

Tämä tarkoittaa sitä, että puolue ei ole EU-vastainen, eikä edes eurovastainen, vaan se kannattaa fiskaalifederalismia ja laajempaa yhteisvastuuta jäsenmaiden kesken. EU-uudistusten lisäksi Podemosilla ei kuitenkaan ole selvää ulkopoliittista ohjelmaa. Se ehdottaa kansanäänestystä Nato-jäsenyydestä ja Palestiinan valtion tunnustamista sekä painottaa Espanjalle aina tärkeitä suhteita Latinalaisen Amerikan ja Välimeren maiden suuntaan.

Podemosin suora ja osallistuva metodi voi toimia suurten linjojen suhteen, mutta politiikassa tarvitaan usein nopeita ja tehokkaita päätöksiä, mihin menetelmä ei sovi. Kreikkalaista vastinettaan Syriza mukailleen Podemos on esimerkiksi sanonut vastustavansa Venäjän vastaisia sanktioita, koska se pitää niitä tehottomina. Koska puolue

vastustaa jyrkästi minkäänlaista sotilaallista toimintaa eikä tarjoa ongelmaan minkäänlaista muuta-kaan vaihtoehtoa, sen politiikka supistuu vastustamiseen. Tämä tekee puolueesta helposti ennemminkin halvaannuttavan kuin innovatiivisen ja reformistisen voiman.

Vuoden lopussa käytäviin parlamenttivaaleihin on vielä aikaa, ja paljon ehtii tapahtua. Konservatiivien äänestäjät ovat perinteisesti olleet puolueuskollisia, kun taas vasemmiston äänestäjät liikkuvia. Nyt vasemmisto on hajanaisempi kuin aikaisemmin.

Podemos tarjoaa innovatiivisilla ideoillaan ja suoran vaikuttamisen keinoillaan vakavan vaihtoehdon PSOE:lle ja IU:lle Espanjan sisäpolitiikassa, mutta se ei onnistu kuitenkaan tarjoamaan uskottavia ehdotuksia Eurooppa- ja ulkopoliittikkaan. Siksi sillä on vielä pitkä matka konservatiivien voittamiseen. Puoluejärjestelmästä johtuen kyse on kaikesta tai eimistään. Voittaakseen Podemosin on siis keskityttävä toden teolla konkreettisiin ehdotuksiin sumean kritiikin sijaan. Muuten puolue jää vain kauhukakaraksi, jonka roolina on pitää meteliä ja polkea jalkaa.